

УДК 821.111

Тупахіна Олена Володимирівна

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри німецької мови та світової літератури
Запорізький національний університет*

Tupakhina Olena

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor of the Department of German Language and World Literature
Zaporizhia National University*

Бобришева Катерина Олександрівна

*студент
Запорізького національного університету*

Bobrysheva Kateryna

*Student of the
Zaporizhia National University*

**ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ РІВЕНЬ АНАЛІЗУ РОМАНУ ДЖОНА
ХАРВУДА «ПРИВИД АВТОРА»**

**INTERTEXTUAL LEVEL OF ANALYSIS IN JOHN HARWOOD'S
NOVEL "THE GHOST WRITER"**

Анотація. Стаття досліджує використання інтертекстуальності в літературному творі через призму концепції Жерара Женетта. Особлива увага приділяється аналізу цитат, ремінісценцій та алюзій на твори Генрі Джеймса, поему «La Belle Dame», оперу Вагнера «Валькірії», легенду про Леді Шалотт та англійську народну пісню «Greensleeves». Через ці міжтекстові зв'язки бачно, як класичні твори впливають на розуміння сюжету та формування атмосфери в сучасній літературі.

Ключові слова: інтертекстуальність, цитати, ремінісценції, алюзії.

Summary. *The article examines the use of intertextuality in a literary work through the lens of Gérard Genette's concept. Special attention is given to the analysis of quotations, reminiscences, and allusions to works by Henry James, the poem "La Belle Dame," Wagner's opera "The Valkyrie," the legend of the Lady of Shalott, and the English folk song "Greensleeves." These intertextual connections reveal how classical works influence the understanding of the plot and the creation of atmosphere in contemporary literature.*

Key words: *intertextuality, quotations, reminiscences, allusions.*

Постановка проблеми. У сучасному літературознавстві проблема інтертекстуальності залишається актуальною, адже міжтекстові зв'язки дозволяють глибше зрозуміти як окремий твір, так і літературний процес в цілому. Інтертекстуальність за Ж. Женеттом це найбільш загальний рівень аналізу транстекстуальності [2, с. 78]. Згідно з цією класифікацією інтертекстуальністю можна вважати будь-яку згадку іншого тексту у вторинному тексті.

Мета. Дослідження інтертекстуальних елементів у літературному творі, визначення їх ролі у формуванні сюжетної лінії, характерів та атмосфери, а також аналіз впливу класичних творів на інтерпретацію сучасного тексту.

Виклад основного матеріалу. Основні види інтертекстуальності це цитатія, ремінісценція та алюзія [3, с. 290]. Найбільш очевидними прикладами цитатії є згадки окремих творів, які читає герой і які допомагають у розумінні творів та атмосфери, яка нас очікує [1, с. 15]. Так основні твори, які фігурують в цьому творі – це книжки Генрі Джеймса. Головний герой у літаку читає «Оберт гвинта» [5], Віола читає «Священне джерело» та згадує «Як усе було», «Райський куток» і той самий «Оберт

гвинта» [3, с. 15]. Така велика кількість згадок вказує на велику повагу та орієнтир на стиль Г. Джеймса для Дж. Харвуда у роботі над цією книгою.

Розглядаючи обрані твори Г. Джеймса для Віули варто дослідити твір «Священне джерело» [3, с. 254]. Цей твір оповідає історію від імені головного героя, який помічає, що його давні знайомі змінюються: стають розумнішими та більш привабливими. Один з гостей робить припущення, що вони «витягують силу зі «святого джерела». І завдяки цьому припущенню головний герой починає пошуки та розглядання теорій, хто може бути цим «святим джерелом». Ця історія відображає дії Енн, тітки головного героя, після смерті. Вона в образі Аліси описує себе як людину з інвалідністю без шансу до реабілітації, однак по мірі того як хворіє і вмирає мати Джерарда, Аліса описує себе як людина, яка вже проходить реабілітацію. І смерть матері проходить в один момент з «відновою» Аліси. Таким чином можна зробити висновок, що через згадку цього твору Дж. Харвуд вказує на історію з основної сюжетної лінії.

Також важливим елементом є згадка про «La Belle Dame», яку вивчила Енн, якщо посылатися на листи Віули [3, с. 296]. Це поема про лицаря, який познайомився з безіменною феєю і вона його зачарувала. Він відвіз її в грот, де цілував і потім йому приснилися «білі царі та королі», які казали, що ця фея його затягнула. З тих пір він ходить по світу блідий, в краю, де немає зелені. Цій поемі надають символічне значення, і вважається що блідість обличчя лицаря може вказувати на те, що він вже мертвий; його також порівнюють з лілією, яка в англійській, і зокрема у вікторіанській літературі, асоціюється з трауром. І скоріш за все його історія переповідається вже приви́дом, а не лицарем. І цей лицар не може покинути місця, куди його затягнула фея. Також за однією з трактовок це пов'язано з втратою чесноти. Ця історія відображає майбутнє Енн, яка з'являється у кінці твору у вигляді приви́да. І, зважаючи що вона відповідала з дому і кожного разу відмовлялася від зустрічі з Джерардом в інших своїх іпостасях, можна

зробити висновок, що вона, як і лицар, не могла покинути цього дому. В контексті втрати чесноти, вона була зраджена своїм нареченим з її сестрою що можна розцінювати к втрату чесноти.

Іншим твором, який згадується тут, виступає опера Вагнера «Валькірії». Цей твір розповідає про життя Зігмунда та Зігфільди, які протистоять чоловіку Зігфільди. Допмагає їм у цьому Брумгільда, одна з валькірій і, водночас, дочка Одіна. Одін допомагає вбити Зігмунда, і хоче покарати Брумгільду за допомогу, однак вона тікає разом з вагітною Зігфільдою (матір'ю величного Зігфріда). Її сестри їй не допомагають, однак укривають Зігфільду, в той час як Одін приспає Брумгільду, і за проханням дочки оточує її непрохідним кільцем. Ця історія також відображається на творі Харвуда. Джерард – це Зігфрід який йде боротися за свою сім'ю. Брумгільда – це Енн, якій довелося «навічно заснути». По зізнанням самої Енн вона пожертвувала своєю свободою заради сестри. В той час, коли Фелліс могла навчатися, Енн дивилися за тіткою бабусею та домом. Тема прокляття знову зустрічається через зв'язок і з цим твором.

Ще одним елементом міжтекстових зв'язків, який дуже часто згадується, виступає Леді Шалотт, яка згадується як в основній сюжетній лінії, так і в творі «Привид». Так на початку твору Джерард знаходить картину леди Шалотт і вбачає в ній Алісу, спираючись на опис яка сама Аліса надала. Аліса погоджується з цим описом як відповідним їй. У творі «Привид» Корделія також асоціює себе з леді Шалотт [2, с. 68].

Леді Шалотт – це героїня легенди з Артурівського циклу. Це жінка, на яку було накладено загадкове прокляття, згідно якому вона повинна сидіти вдома та тільки прости, а життя вона може бачити тільки через чарівне дзеркало, в якому вона бачить «тіні світу», тобто симулякри замість реальності. І коли вона подивилися у вікно, щоб подивитися на Ланцелота і на неї починає діяти прокляття, так по дорозі до Камелоту вона вмирає у човні. Це алюзія на життя самої Енн, яка через обставини повинна сидіти

вдома, і як тільки закохується, потерпає від проблем та врешті-решт помирає.

Ще одним прикладом цитації у цьому творі виступає цитата з англійської народної пісні про «зелені рукави» : «Alas my love you do me wrong To cast me out discourteously ... Greensleeves was all my joy...» [3, с. 262]. Цю цитату Дж. Харвуд використовує в контексті опису фотографії Віоли з однойменною назвою. Пісня про «Greensleeves» за легендою пов’язана з Анною Бoleйн, за іншою версією з королевою Єлизаветою. Інтерпретації у значенні цієї пісні тісно пов’язані з семантикою кольору у англійській культурі. Так за однією із версій пісня про повію, тому що зелений колір «від зеленої трави» і розпусти. Згідно іншої інтерпретація пісні зазначають «неправильне» трактування кольору, так не зважаючи на той факт, що зелений колір розпусти, головна героїня пісні не приймає залицянь. Згідно з інтерпретацією часів Чосера, зелений колір – це колір легкого кохання.

В контексті історії «Привид автора» друга конотація виявляється найбільш ймовірною. Тому що в цей колір одягається Енн (Корнелія), коли дізнається, що її зрадили. В той же час першочергово ця сукня була одягнута на Віоли (Імогени). Яку чоловік звинувачував у зраді, якої не було. Таким чином згадка самого зеленого кольору сукні не є випадковим і вказує на нещасливі стосунки тих, хто цю сукню одягав.

Висновки. Таки чином Харвуд навмисно використовує елементи інтертекстуальності для глибшого розуміння читачем закладених ідей. За допомогою цитат, ремінісценцій та алюзій Харвуд веде гру, деконструюючи образ класичного твору та переосмислює минуле героїв, та вказує як мистецтво вплинуло на їх майбутнє.

Література

1. Біловус Л. Теорія інтертекстуальності: становлення понять, тлумачення термінів, систематика. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2003. С. 21.
2. Шаповал М. О Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика: навч. Посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 167 с.
3. Harwood J. The Ghost Writer: A Harvest Book, 2006. 326 p.
4. Irwin W. What is an Allusion? *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 2001. Vol. 59, Issue 3. P. 287-297.
5. James H. The Turn of the Screw. New York: Ebook Publishing, 2008.
URL: https://www.ibiblio.org/ebooks/James/Turn_Screw.pdf (дата звернення: 20.08.2024).